

Blomster

vennen

UTGITT AV BLOMSTERVENNERS KLUBB

NR. 2-2012
ÅRGANG 35

Styre og redaksjon

STYRELEDER

Signe Videm
Langårdsv. 6, 1404 Siggerud
Tlf. 99 27 19 47

SEKRETÆR

Anne Runningen
Christian Schous vei 24, 0588 Oslo
Tlf. 22 22 97 38

KASSERER

Bodil Bergan
Åmotveien 26, 0880 Oslo
Tlf. 22 23 32 49

E-POST: styret@blomstervenner.no

KONTONR. 7877 08 28529

Adresseforandring meldes til:
Gøril Fjellet
Tlf. 62 58 20 34
E-POST: gffjellet@online.no

REDAKTØR FOR BLOMSTERVENNEN

Kenneth Ingebretsen
Holtervegen 169, 2034 Holter
Tlf. 916 16 593
E-POST: kenneth@devabotanica.com

REDAKSJONSMEDARBEIDERE:

Ebba Holmboe og Tommy Tønsberg

Innhold

Styre og redaksjon	s. 2
Redaktøren	s. 3
<i>Erythronium</i>	s. 4
Bokanmeldelse	s. 10
<i>Taxodium</i>	s. 11
Storvinterblom.....	s. 12
Medlemssider	s. 16

Erythronium hendersonii

Foto: Ebba Holmboe

Blomstervenners Klubb

Ny sesong, nye muligheter

Det er en tid for alt, sies det. Skiftninger og variasjoner gjør at alt har sin spesielle tid. Hagen og plantene i den har sin tid og årstidene en annen. Vi i redaksjonen i Blomstervennen har funnet ut at vår tid er omme og det er på tide å gi stafettpinnen videre til noen andre. Fra nyåret trenger redaksjonen nye medlemmer med ny inspirasjon og pågangsmot! Redaksjons arbeid er veldig morsomt og lærerikt, og kan trygt anbefales. Ønsker noen å føre Blomstervennen inn i en ny periode, så ta gjerne kontakt med styreleder eller undertegnende. Jeg for min del gleder meg til sommerperioden som står foran oss, med nye planter og nye muligheter.

Ha en flott sommer!

Kenneth

Redaksjon for Blomstervennen søkes

Den sittende redaksjonen har etter mange års tjeneste bedt om å få avløsning, og vi ser derfor etter en eller flere til å overta arbeidet med Blomstervennen.

Har du lyst til å jobbe med dette bladet og få være med på å bestemme utviklingen videre?

Ta kontakt med Signe Videm tlf. 992 71 947 eller Tommy Tønsberg tlf. 952 56 300 for spørsmål rundt Blomstervennen. Det er ikke nødvendig å være bosatt på Østlandet.

Erythronium - hundetann elsket, og kanskje litt hatet?

TEKST OG FOTO: EBBA HOLMBOE

Erythronium er en planteslekt med ca. 25 arter og mange hybrider som vokser på den nordlige halvkulen, med hovedvekt på Nord-Amerika. Det norske navnet hundetann er nok oppstått fordi roten ligner på en hunds hjørnetann. *Erythronium* passer veldig fint inn i woodlandhager, da de er skogsbunnplanter i naturen. Men de minste artene/hybridene passer nok aller best i fjellhager eller opphøyde bed. Kjøper du dem som knoller, er

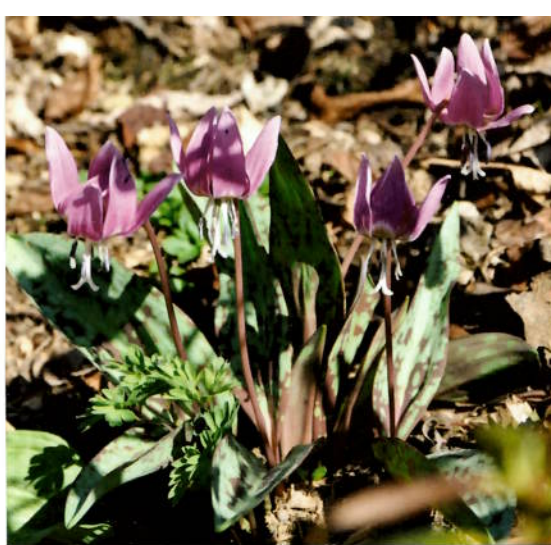
det viktig å få dem raskt i bakken, da de ikke liker å tørke ut. Det er absolutt lettvinde planter, og deres lette eleganse gjør sammen med deres frodighet – meget flotte blader, mange sterkt marmorert – og det at de blomstrer på våren (i april/mai her på Ås) når vi trenger det aller mest etter vinteren, at det er planter jeg samler på og må ha enda flere av!!

Grunnen til at jeg skriver ”elsket og kanskje litt hatet”, er at eksper-

T.v. *Erythronium elegans*

Under: *Erythronium dens-canis*

Erythronium dens-canis

tene ikke er helt enige om navngivningen. Er det egne arter eller er det underarter av andre arter osv, men det skal ikke la deg stoppe i å anskaffe dem til hagen. Navningen og feil navning av plantene kan nesten sette grå hår i hodet på den som gjerne vil vite hvilke arter og hybrider som er blitt med hjem fra planteskolene! I flere tilfeller har jeg kjøpt planter som viste seg å være noe helt annet enn planteskiltet sa, men da er det bare å jakte i bøkene og på Internett for å finne ut hvilken skjønnhet jeg har kjøpt...

Erythronium elegans

Min siste store jakt i bøkene var etter en tur til Wales i 2011, hvor jeg tok bildet på side 4, av en virkelig flott og elegant *Erythronium*, men hvilken? Nå mens jeg sitter og skriver denne artikkelen, satte jeg atter

Erythronium dens-canis 'White Splendour'

i gang med å lete i bøkene mine og på Internett, og det er nok en *Erythronium elegans* som sto der i all sin ynde.

Erythronium dens-canis

Jeg tror *Erythronium dens-canis* er den aller første hundetannen jeg fikk i hagen. Blomstene kan variere fra nesten hvit over rosa til purpur, med lange, mørkere støvdragere, og det er bare én blomst på hver stengel. Planten blir ikke mer en ca. 10 cm høy og passer godt i opphøyde bed.

Erythronium dens-canis 'White splendour'

Begge disse plantene (hybrider) er kjøpt som *Erythronium dens-canis* 'White Splendour', men jeg tror den på bilde over er ekte vare, mens den på side 5 nok er selve arten.

Erythronium sibiricum 'Olya', *Erythronium sibiricum* og *Erythronium sibiricum altaicum* 'Alba'

Derfor sier disse bildene noe om hvor mye artene kan variere i fargen!

Erythronium sibiricum

Arten *Erythronium sibiricum* i midten, med hybriden *Erythronium sibiricum* 'Olya' til venstre og en hvit utgave

Erythronium sibiricum ssp. *altaicum*

av underarten *Erythronium sibiricum* ssp. *altaicum* til høyre. Som navnet antyder kommer disse fra Sibir og er virkelige tøffinger, og blir 10–15 cm høye. Sibirhundetenner er gode til å forville seg, spesielt selve arten. De setter masser av frø som så etter noen år er store nok til å blomstre – en ekstra glede!

Erythronium sibiricum* ssp. *altaicum

Her er underarten *Erythronium sibiricum* ssp. *altaicum* i "normal farge", litt av en skjønnhet. Mange botanikere sier at *Erythronium sibiricum* er en variant av *Erythronium dens-canis*, dette er ikke lett for oss vanlige fotfolk! Jeg må bare si at jeg som oftes navner mine planter med det jeg har kjøpt dem som, men her kommer et eksempel som det ikke går med...

Erythronium hendersonii

Erythronium hendersonii

Denne helt fantastiske planten har jeg – som skiltet viser – kjøpt som *Erythronium revolutum*. Men da jeg skulle finne bilder frem til mine skrivelser, så jeg jo at dette jo helt klart må være en *Erythronium hendersonii*. Måtte sjekke litt – bilde og beskrivelse i bøkene og på Internett er enige med meg, så da har jeg to *Erythronium hendersonii* og ingen *Erythronium revolutum*. *Erythronium hendersonii* kommer fra Nord-Amerika, blir ca. 20 cm høy, har kraftig marmorerte blader, en veldig spesiell farge – nærmest støvet purpur med enda mørkere støvdragere – og den blomstrer lenge, virkelig en å satse på.

Erythronium tuolumnense

'Pagoda'

Erythronium tuolumnense 'Pagoda' er en av de kraftigere hundetenner og er derfor virkelig god å sette i skogbunnsbedet, gjerne mellom litt større rhododendron. 'Pagoda' har som arten gule blomster – 3–4 på hver stengel, bladene er lett marmorerte (artens blader er ensfarget grønne), og den kan bli opp til 50 cm høy. Den blomstrer også litt senere enn de andre *Erythronium*, altså i mai.

Erythronium tuolumnense

Jeg har ikke selv arten i hagen, men

Erythronium tuolumnense 'Pagoda'

Erythronium tuolumnense

har sett den i Göteborgs botaniske hage, og her ser vi klart forskjellen i bladfargen, i tillegg til at arten er spinklere i alle delene. En som helt klart er på min ønskeliste!

Erythronium helenae

Den siste *Erythronium* jeg vil presentere, er *Erythronium helenae*. Det er en av drømmeplantene mine. Jeg synes den er så usigelig skjønn med sine lysgule, nesten hvite blomster med flott, gult svelg. Det kommer flere blomster på hver stilk, bladene er marmorerte og den blir opp til ca. 20 cm høy – denne kommer også fra Nord-Amerika.

Da er det bare å kaste seg ut i plantejakten etter disse deilige plantene, og jeg tror jeg tør love dere at dere vil nyte å ha dem i hagen, lykke til!

Erythronium helenae

Hageselskapets løker og knoller

Tommy Tønsberg og Kenneth Ingebretsen (tekst og foto)

Norsk

208 sider

Cappelen Damm

ISBN 978-82-02-37279-8

Tommy og Kenneth har skrevet en virkelig god og inspirerende bok om løker og knoller. Jeg mener boken vil være på sin plass i alle hageeieres bokhylle, uansett om man er nybegynner eller en erfaren hageeier. Boken gjenspeiler deres store dyktighet og glede over løker og knoller, i tillegg til at det er en meget delikat bok med virkelig gode bilder og masser av lærdom.

Bokens første 40 sider rommer masse nyttig informasjon om botanikk, inndeling av løker og knoller etter blomstringstid, anskaffelse, legging, stell, bruk, formering, skadedyr og sykdommer, duftende løker og knoller, samplanting og driving innendørs. Denne delen av boken avsluttes med et klimasonekart. Her har de virkelig lagt opp til å gi mest mulig informasjon/lærdom om løker og knoller, uansett om du er nybegynner eller litt mer erfaren i hagen.

Så følger plantelesikondelen, med omtale av over 250 løker og knoller. Her er det både norsk og latinsk navn i tillegg til høyde, blomsterfarge, blomstringstid, plassering, jord, bruk og herdighet – og dessuten en liten beskrivelse av hver enkelt plante.

Boken avsluttes med planteregistre på både norske og latinske navn.

Alt i alt en virkelig god oppslags- og informasjonsbok med mange flotte bilder. Lykke til med lesingen/oppslåingen – det er virkelig hyggelig med en god norsk hagebok!

EBBA HOLMBOE

Taxodium distichum 'Pevé Minaret'

TEKST OG FOTO: EBBA HOLMBOE

Slekten *Taxodium* teller bare to arter (*Taxodium distichum* og *Taxodium ascendens*), og begge er bare funnet i naturen i det østlige Nord-Amerika og vokser i svært våte miljøer der de danner rotkne. Det norske navnet sumpsypress kommer vel av voksestedene. Slekten hører til de få løvfellende nåletrær som finnes. *Taxodium* og *Metasequoia* (urtidstre) minner veldig om hverandre, men kan kjennes fra hverandre på måten nålene sitter på. Hos *Taxodium* sitter nåler og skudd spredt, mens de hos *Metasequoia* sitter motstilt.

Jeg fant i 2009 en navnesort – *Taxodium distichum* 'Pevé Minaret', en utrolig nydelig, friskgrønn liten søyle, jeg mener den da var 40–50 cm, og tenkte den må jeg prøve, ikke helt ukjent av meg... Denne navnesorten tåler akkurat som artene klipping, så den kan brukes som hekk eller som solitære skulpturer. Nålene har en fantastisk, nesten selvlysende frisk grønnfarge, i tillegg til at de får en meget fin høstfarge. Hva er mer "lykken" enn å kjøpe noe sånt med de to iskalde vintrene som fulgte (2009/2010 og 2010/2011). Etter

den første vinteren var det bare å konstatere at over halvparten var frosset tilbake. Men planten ga seg ikke og klarte å skyte på det nederste av stammen. Enda mer frøs neste vinter, men ennå en gang klarte den å skyte. Bildet er tatt i september 2011, så at dere ser det er ikke blitt noe stort tre (ca. 20 cm uten nåler)! Jeg krysser nå fingrene for at planten har klart ennå en norsk vinter og synes absolutt at det er en plante å prøve å plante i milde strøk og ved en hagedam, bekk eller lignende.

Storvinterblom

og noen av dens sorter

TEKST OG FOTO: TOMMY TØNSBERG

Vinterblom eller *Eranthis* er en av de aller tidligste løkvekstene som titter opp av bakken om våren, eller noen ganger til og med om vinteren. Sterkt sitrongule blomster over mørkegrønt bladverk, eller er det så enkelt?

I denne artikkelen skal vi ta en kikk på noen av de andre sortene som finnes.

Vekst og formering

Vanlig vinterblom blir ca. 10 cm høy og blomstrer som regel i mars-april her på Østlandet, kanskje tidligere langs kysten og muligens noe senere i innlandet og nordover.

Eranthis hyemalis titter opp av snøen

Den trives i helt vanlig hagejord. Så lenge det ikke blir for vått, vil den komme igjen år etter år og gjerne selvså seg også. Frøplantene er små, og har bare de to frøbladene det første året. Først neste år vil du få øye på noe osm kan minne om vinterblom. Frøene bør såes ferske, så spre dem utover så snart frøkapslene sprekker, eller la planten ordne det selv. Forstyrrer du ikke jorden rundt plantene for mye, så de bitesmå knollene får ro, vil de etter hvert vokse seg til og du vil raskt få mange vinterblom i hagen.

Plassering

Vinterblom kan plasseres i sol eller

Eranthis hyemalis

halvskygge, men et av de aller "lureste" stedene å sette dem, er under løvfellende busker og trær. Da vil de få sol og kunne beundres om våren, før buskene har fått bladverket. Når buskene siden får blader, vil den skjule de gulnende vinterblomene. Dette er også et ypperlig sted for planten å selvså seg.

Planting

Av og til får jeg høre om folk som har problemer med å få etablert vinterblom i hagen. En av grunnen til dette kan være at knollene ikke liker å tørke for mye ut. Blir de for tørre er det ikke sikkert de vil våkne fra dvalen, eller kan ihverfall ha veldig problemer med det. Et triks vi har lært oss, og bruker hver gang nye knoller skal i jorda er å legge de mørkebrune knollene i lunkent vann ca. ett døgn før vi skal legge dem. Da vil de trekke til seg fuktighet, bli nesten dobbelt så store og det er langt større sjanse for at du får glede av de gule blomstene neste år.

Når de først har kommet igjen ett

år, vil de høyst sannsynlig komme igjen år etter år.

Andre sorter

'GUINEA GOLD' Den rene arten av vinterblom har mørke sitrongule blomster, men sorten 'Guinea Gold', som tidligere var klassifisert som en hybrid mellom *Eranthis hyemalis* og *Eranthis cilicica*, har større, mørkere gule blomster og kraftig vekst. Den blir omrent like høy som vanlig vinterblom, kanskje noen cm høyere. Gi den en solrik plass for at blomstene skal åpne seg helt, da ser du virkelig hvor stor den er.

'FLORE PLENO' En av de første gangene vi besøkte botanisk hage i Göteborg, fikk vi se en kjempekoloni av fyllte vinterblom. Den kom naturligvis raskt på ønskelista og sist år lyktes det oss å få tak i en knoll, ved hjelp av gode hagevenner. I vår blomstret knollen med to blomstrestengler med fylte, gulgrønne blomster. Jeg tror denne vinterbomen vil kunne selvså seg selv om den er fyllt, men det gjenstår å se.

'SCHWEFELGLANZ' Denne lysgule sorten kommer fra Tyskland, og blomstene åpner seg i en aprikosfarge før de gradvis går over i lysere gult. Får den selvså seg, vil frøplantene få samme sarte gulfarge som morplanten.

'AURANTIACA' Denne vakre vinterblomen står fremdeles på ønskelista uten avhuking. Det vil si vi fortsatt er på jakt etter den. Vi har sett den i Kew Gardens i London hver vår de siste årene, men enda ikke funnet den i noen løklister, så om noen har tips om hvor den kan skaffes, tas det imot med takk.

'GRÜNLING' er en artig vinterblomst med grønne markeringer i det gule. En litt annerledes og spesielt vinterblomst.

Det finnes også hvitblomstrede arter av *Eranthis*, men disse har vi ingen erfaring med ennå. Kanskje du har og har lyst til å fortelle leserne av Blomstervennen om det?

Eranthis hyemalis 'Flore Pleno'

Neste side øverst fra venstre: *Eranthis hyemalis* 'Schwefelglanz', 'Aurantiaca', 'Grünling'

Fremtiden til Blomstervenners Klubb

Det er en kjent sak at foreninger drevet gjennom frivillig innsats sliter for tiden. Dugnadsånden er ikke som i gamle dager, og den rullering av oppgavene som er en forutsetning, er vanskelig å få til.

Når det gjelder Blomstervenners klubb, har styret i noen år merket i at det er nesten umulig å få overtalt nye til å tre inn i styret. Det fører for langt å spekulere over årsakene her. Kanskje bildet hadde vært et annet om sentrum for aktivitetene hadde ligget på en annen kant av landet enn i Oslo? Valgkomiteen har nødvendigvis bare kontaktet medlemmer som holder til i Oslo og rimelig omegn.

Medlemsbladet, Blomstervennen, fungerer som en viktig bærebjelke i klubben og er garantert det vesentlige bindeleddet mot resten av landet. Medlemsavgiften dekker trykking og distribusjon av Blomstervennen, og uten alle de vel 400 medlemmene, hadde opplagstallet blitt så lite at utgifter til trykking pr. nummer ville blitt langt høyere enn nå. Redaksjonen har lenge talt fire personer som har stilt opp i årevis, og i deres hender har Blomstervennen utviklet seg til å bli en lekker liten trykksak med mye

verdifulle stoff for planteelskere og hageinteresserte. Intensjonen var at bladet skulle tuftes på innlegg fra medlemmene selv, og det er i årenes løp sendt ut mange oppfordringer om bidrag: Skriv om planter du har lyktes med, egen hage eller hva som helst! Noen har gledeligvis fulgt opp, og takk for det, men i det store og hele har redaksjonen selv stått for artiklene i bladet. Nå er det bare tre igjen i redaksjonen, og de vil ha avløsning! Innen utgangen av 2012 må vi klare å stable en ny redaksjon på beina, ellers opphører Blomstervennen. Og selv med ny, kompetent redaksjon som er villig til mangfoldige timers gratisarbeid for hvert nye nummer, vil det ikke gå uten at skrivelysten stimuleres blant medlemmene. Er et slikt scenario ren utopi? Ikke usannsynlig. Hvis noen faktisk føler seg kallet til å overta, så meld dere i tide...

Verden er i konstant endring, og raskere og raskere går det. Vi vet ikke helt hva fremtiden bringer for Blomstervenners klubb og hvordan vi kan tilpasse oss. Styret arbeider med situasjonen og vil se for seg ulike modeller. Dette blir nok en viktig og vanskelig sak også for

årsmøtet i november. Imens går det mot en ny vekstsesong.

God sommer til dere alle!

SIGNE

Styreleder har ordet

Etter mange år på samme bussen hjem fra jobb, blir man på hils med flere av medpassasjerene. Av og til havner jeg ved siden av en herre som bruker bussturen til å løse sudoku i dagens avis. Han vet at jeg kommer til å trekke opp et hageblad av vesken og fordype meg i det. Det er greit med fredelige mennesker, ytret han en gang. I løpet av 20 minutter har han stort sett løst sudokuen. Ganske imponerende! Forskning har vist at kryssord er god trening for hjernen, så da må nok også sudoku være utmerket hjernetrim, sa jeg til ham. Selv leste jeg en artikkel om botaniske plantenavn, og busskameraten mente at det å lære seg latinske navn på alle planter også måtte være god hjerne-gymnastikk. Sant nok, for det anslås å være ca. 315 000 ulike plantearter på kloden, tilstrekkelig til at innlæring av

navnene kan by på en utfordring! Mange Blomstervenner leser utenlandsk litteratur og søker på Internett i sin ivrige jakt på informasjon om spesielle planter. Uten et internasjonalt, logisk og relativt enkelt navnesystem i botanikken, ville det vært vanskelig å bruke utenlandske kilder. Når plante- og frølistor kommer, blir det ikke lenger bestilt på lykke og fromme. Ved å google på latinsk navn, med eller uten sortsnavn, har jeg enda til gode ikke å finne tilstrekkelig om vekstens utseende, krav og herdighet til å gjøre et informert valg. Skulle jeg rangere mine helter i historien, ville Carl von Linné, det botaniske navnesystemets far, rage høyt på listen.

I dag opplever vi at det på grunn av genetiske undersøkelser flyttes og omkalfatres på plantenes tilhørighet i slekter og familier, og at godt innarbeidete botaniske navn endres. Ganske irriterende når latinen endelig var innprentet i hodet. Men vi får vel ta det på en sportslig måte og si at denne navnebytingen innen planteriket gir oss god anledning til ekstra hjernetrim!

SIGNE VIDEM

Medlemsmøter

03.06.2012

Vårtreff i Botanisk Hage

Venneforeningen for Botanisk hage på Tøyen arrangerer det årlige Vårtreffet 3. juni, og Blomstervenners klubb håper å stille med informasjon og salg av egenproduserte planter. Det gir noen kjærkomne ekstra kroner i klubbens kasse. Styret tar gjerne imot noen planter fra medlemmene, og har du mulighet til å hjelpe oss på selve dagen, er vi takknemlige for det. Ta kontakt med Bodil Bergan, tlf. 22 23 32 49

01.09.2012 kl. 12.00

Plantebyttemøte

Merk at vi i år som i fjor har lagt byttemøtet til høstterminen. Det viste seg vellykket i 2011, med godt fremmøte og mange fine planter, så vi håper at suksessen kan gjentas. Sted: Botanisk hage i Oslo, på tunet utenfor driftsbygningen. Vennligst merk plantene med artsnavn og evt. sortsnavn, samt givers fulle navn. Og igjen, det er en fordel å potte opp i god tid for at plantene kan få en god start hos ny eier. Botanisk hage krever at pottene ikke settes rett på bakken, så ta med egnede kasser eller plastposer. Dette er tiltak for å unngå etablering av brunskogsneglen. Adgang via Sars gate og gangport mot Munchmuseet.

24.09.2012

Kurdistan

RANNVEIG OG BOB WALLIS

Foredraget, som er på engelsk, tar oss med på flere turer i grenseområdet mellom nabolandene Tyrkia, Irak og Iran. Foruten høye og spektakulære fjell, er landskapet spesielt rikt på endemiske planter, hvorav mange løkplanter.

22.10.2012

Jeg vet en deilig hage: Om Freiaparken.
Bodil Bergan

19.11.2012

Min hage på Skedsmokorset. Årsmøte.
Anne-Ka Glømme

10.12.2012

Hager vi har besøkt på tur med Blomstervennene. Julemøte.
Gøril Fjellet

Møtene holdes i Vestre Aker menighetshus, Ullevålsveien 117 B, hvis ikke annet er nevnt. Møtene starter normalt kl. 19.30, og biblioteket er åpent fra 18.30.

Planteportrettet

Hepatica x media 'Buis'

En av vårens store blomsteropplevelser har vært *Hepatica x media* 'Buis'. Jeg tror plantene ble importert som barrotsplanter for mange år siden, men det er først i år at de har vokst seg til en størrelse så de kunne fremvise dette blomsterfloret.

Som andre ungarske blåveis-

slektninger sprer den seg med korte utløpere eller sideskudd, og er derfor enklere å dele enn vår hjemlige blåveis (*Hepatica nobilis*). Gi den en plass i halvskygge. Vi fjerner bladene tidlig på våren for at blomstene skal bli mer fremtredende.

TEKST OG FOTO: TOMMY TØNSBERG